בית ישראל (רוז'ין) — דובר מישרים

אמרות טהורות מהה"צ מהר"ר ד"ב מלעווא זללה"ה

בא לפני' איש אחד שהי' לו עסק גדול ומשרה גבוה בעסק האקציז מהשר גינזבורג בימים ההם. והתנצל לפני כ"ק שכל עשרו וכבודו אין שוה לו בעת בואו לפ"ב ורואה את כבוד עשרו של ה' גינזבורג. והוא מתקנא בו ומשתוקק שגם הוא יהי' לו עשירות גדול' כמוהו. וכשיצא ממנו האיש הנ"ל. נכנס הרב ר' יעקב יוחנן מקראסנא ז"ל. ענה הה"צ אליו האיש שיצא ממני כאחד המשוגעים ידבר [שיש לו קנאה ותאוה לחמדת התבל העובר] והי' מן הראוי להשליך עלי' אבני' כדרך שעושים להמשוגעים אך יש לומר עלי' ע"ד שכתב הרמב"ם לולא כת המשוגעי' לא הי' העולם מתקיים והאיש הזה גם כן הרבה אנשים מתפרנסים ע"י:

אח"כ אמר הנה בשנים קדמוניות הי' האנשים יותר בריאים וחזקים מעכשי' מחמת שאז הי' התנהגות מאיש יהודי שעמד השכם בבוקר ולמד שעורי' ואח"כ התפלל. ולמד מעט בטו"ת והלך לביתו ואכל סעודתו ואח"כ עשה עבודתו וטחן לעצמו ברחיים של יד שלו והניע את האיברים הגשמיים שלו ע"כ הי' לו כח ובריאות. עכשי' אך עושים במלאכת מחשבת מעת שקם אדם ממטתו הוא רק חושב ומהרהר בלבו ובמוחו איך למצוא פרנסתו ומיגעים כלי המחשבה ביותר שהם דקים ורוחנים ע"כ רבתה החולשה לעולם:

אח"כ אמר לפלא מדוע בטבע איש הישראלי שלא להסתפק במה שיש לו ומי שיש לו מנה רוצה מאתים. ומי שאינו בן ברית יותר מסתפק במה שיש לו ואינם מחפשים כ"כ תחבולות להתעשר32 בהאמונות והדיעות לר' סעדי' גאון ז"ל (מאמר מ' פ"א) כי אינו מוצא כל הנפשות אשר ידעתים אינם נחות בעוה"ז [פי' שאין דעתן נוחות בכל טובות עוה"ז] אפי' אם הגיעו אל גדול שבמלכיות ואל העליונה שבמעלתם ומאין זה בטבעה. כי אם בעבור ידיעתה כי יש מדור נכבד מכל טובות המדור [היא עוה"ב] והיא נכספת לו ועיני' צופיות אלי' ולולא זה הי' נחה ושקטה: אך דהענין דעיקר בריאות איש יהודי עבור נשמתו חלק אלקי אשר בקרבו שיוסיף בכל יום מצות ומע"ט ותתעלה במעלות ממדריגה למדריגה אך מחמת שניתן בחומר וגוף עכור ומתגשם מאד. ומתגבר עלי' השכחה על מה זה בא להעוה"ז ונדמה לו שצריך להתאמץ לעלות במעלות עשירות והכבוד. ולהרבות הונו ורכושו מחמת שבטבע נשמתו להתעלה בכל פעם והוא אינו מבין שעליתו צריך להיות בדברים הרוחנים להעלות נשמתו. וזהו שיסד הפייטן צרכי עמך מרובים. [מאין נמשך שמרבים בצרכיהם' ודעתם קצרה. מחמת שקצרה דעתם ושכחו על מה באו לזה העולם לתקן נשמתם. ע"כ ה' מעורר את לבבנו שנזכה להעלות נשמותינו שלא נבוש ולא נכלם בזה ובבא אכי"ר:

אמר מאין נמשך הדבר שבטבע האה"ע לכבד הורי' ולהיות זהיר בכיבוד או"א יותר מישראל [עיין בקידושין דף ל"א שלמדו חז"ל ענין כאו"א מעכו"ם באשקלון דמה בן נתינה עיי"ש] הענין בזה דהאיש ישראלי יש לו מלחמה כל ימי חי' עם יצרו הקשה הרודף אחרי' ותמיד הוא בסכנה עצומה שלא יפול אחור ח"ו מצר הצורר וכבר נמנו וגמרו טוב שלא נברא ע"כ נולד בטבעו נטי' ואי רצון נגד מולדי' שהביאו להעוה"ז מקום מסוכן [אכן האדם צריך לשבר טבעו במצות תוה"ק כבד וכו'] לא כן העכו"ם העיקר אצלו העוה"ז ומתענג בחי' מכל תאות העוה"ז ע"כ בטבעו מחזיק טובה למולידי' שהביאו לחי' העוה"ז להנות בו כרצונו:

הה"צ ר' יצחק מאיר זלל"ה בן הה"צ הרב מאפטא זלל"ה. אחר פטירת מרן הריזינער זי"ע נסע לס"ג לנחם את בני' הק' ואמר על הה"ק מלעוויא זלל"ה כל העולם כולו חייבים חייב אחד [היינו חייב אדם לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה] והוא אינו חייב חייב זה:

בתיקון חצות כ' יבכה כמו חצי שעה. ואמר הוא זלל"ה דהענין הוא דמקודם צריך להיות אתערותא דלתתא ואח"כ אתדל"ע ושעה היא מל' ואל מנחתו לא שעה. וזהו פי' יבכה כמו חצי שעה מה שלא פנה ושעה באתדל"ת. דהיא כמו חצי דבר והבן:א. כבוד אדמו"ר הקדוש בוצינא דנהורא אספקלריא המאירה נר ישראל מו"ה מרדכי שרגא זכותו יגן עלינו ועל

כל ישראל מהוסיאטין ושם מנוחתו כבוד. הוא בן האחרון למרן אדמו"ר מרוזין זכותו יגן עלינו. דרכו היה נעלה ונאדר בקודש. ועבודתו הפנימיות כיקוד יקוד אש בקרבו. ואבי' מרן הריזינער אמר עלי' כי בעבורו היה מוכרח לשבת במאסר בכדי להביא להעולם נשמה שלא היה בזה העולם ערך ב' אלפים שנה. והיה מלא פחד ויראת ה' מהדר גאונו:

ב. בשבתו בש"ק על השלחן הטהור. הי' מלא יראה ורתת. בדביקות נורא ואיום עד כי נפל פחד גם על כל האנשים העוטרים אותו ופניו נתחורו. וראו עין בעין כי הי' לו התפשטות הגשמיות ממש. ופ"א ישב לו זבוב על פני' בעת דביקתו ועקץ אותו עד שזב דם והוא לא הרגיש כלל. מגודל דביקות וכלות נפשו אל ה':

ג. סיפר לי הרב החסיד המפורסם מו"ה ר' פנחס אבד"ק דובענקא ז"ל שהי' מסתופף בצל קדשו. והסדר הי' באשר נח מדביקתו ושב אל המחנה תיכף הושיטו לו את המאכל בקערה והוא טעם ממנה כתינוק בן יומו. ופ"א התאחרו איזה רגעים בהושטת המאכל ואחר שנכנס אל היכל קדשו הקפיד על משמשו שאיחר מעט בהנחת המאכל. ואמר בזה"ל פין וואניט ווייסט עץ אוב עס זאהל דאהרין נאך אביסעל אוב איך וואלט אוס גיהאלטין ע"כ:

ד. יום הולדו הי' בל"ה לימי העומר ואבי' הק' מרן הריזינער קרא לו שני השמות הקדושים מרדכי שרגא השם שרגא קרא לו בשם זקנו הגאון הק' ר' פייביש מקרעמינץ בעל משנת הכמים. חותנו של זקנו המלאך. ושם מרדכי אמר שקורא אותו ע"ש דודו הה"צ הר' מרדכי מטשארנאביל זללה"ה אף שהי' עדיין בחיים חיותו אמר מרן הריזינער שדודו הר' מרדכי הנ"ל הוא כמה שנים שאיננו בזה העולם ואחר איזה שנים נסתלק הה"צ הר"מ מטשארנאביל מכוון ביום זה בל"ה בימי העומר זי"ע ועכ"י.

ה. בס' מכתב אלי' ששמע מפ"ק עוד בשבתו במאקילניץ בימי חרפו אמר בזה"ל מי שמקיים כל התרי"ג מצות נקרא יהודי ומי שרחוק ממדות רעות נקרא ערליכער יוד אך גיטער יוד הוא ענין אחר עמוק מאד ע"כ (בס' מכתב אלי'):

ו. אמר על מה דאיתא סייג לחכמה שתיקה היינו כי הסייג הוא דבר המקיף את הדבר הפנימי כמו כן צריך להיות החכמה פנימיות והשתיקה היא טפל להחכמה שהוא מקיף אותה. ומה היא החכמה בעצמה שלא ירגיש כלל מכל דבר המנגדו והבן:

ז. שמעתי מאיש נאמן ששמע מזקן אחד איש פשוט שהי' באדעס שבימי נעוריו שימש בתור עוזר (בהעלפיר) אצל המלמד שהי' לומד אצל מרן אדמו"ר מהוסיאטין זלל"ה בעת שהי' יניק וקטן. והי' כדרך הילדים שאינם רוצים ללמוד. וביגיעה בא לו עד שמשכו ללמוד. ופ"א התחיל המלמד לומר לו תוכחת מוסר. באמרו מה יהי' ממך איש עב וכדומה דברי בזיון וכאשר יצא המלמד מהבית. לקח הילד הקדוש פסת נייר וכתב כדברים האלה המלמד הזה לא יוציא שנתו ר"ל וכשבא המלמד ומצא את הפתקא הזאת. נכנסו הדברים בלבו ורץ אל אמו של מרן הריזינער. הצדקת חווה'לי כי הריזינער לא הי' בביתו שהי' אז תפוס במאסר. ואמרה לו חווה'לי הצדקת אם לא ידעת כי עם ילדים שלנו אינם רשאים לשחק. אני איני יכולה להועיל לך כלום. וכך הי' שנעדר בשנה זו ר"ל וישמרנו:

ח. שמעתי מזקיני הרב ר' משה יודל מו"ץ דק' חעלים. אשר בפעם הראשונה שבא להסתופף בצל קדשו של אדמו"ר מהוסיאטין ונכנס לאכסניא והי' שם איש אחד שרצה לזייף כתב תבועה שהי' לו על אדון אחד ע"ס חמשים ורצה לעשות מן חמשים חמש מאות. רק שהי' ירא והי' בוש לשאול ע"ז מאדמו"ר. ועשה לו מבחן וסימן שיבוא לפני אדמו"ר זלל"ה ויניח שני מטבעות גדול וקטנה וידרוש שיתן לו מטבע לשמירה אחת מב' המטבעות ואם יתן לו הגדול יהי' סימן אצלו שיכול לעשות הזיוף. וכאשר הניח לפני' המטבעו' מיד אמר לו אדמו"ר למה לך מטבע גדול כזה:

ט. בשנים הראשונות. היה דרכו בקודש אחר הדלקת נרות חנוכה בליל ג' ובליל ז' לספר מעשיות מצדיקים. ופ"א מחמת דוחק האנשים הפכו את המנורה עם השמן וסיפר אז מעשה מהה"צ ר' זאב מזיטאמיר זלל"ה שעשה לו בית מלון בזיטאמיר ובתהלה פתח את השערים בהרחבה וקרא לכל הבאים שיכנסו לבית מלונו ואח"כ כשנתפרסם הדבר ונודע לכל שיש שם אכסניא סגר את השערים. ולמי שחפץ בו הכניס אילי' ומי שלא חפץ בו. לא הניח לכנס ע"כ - ומאז והלאה נפסק הדבר ולא סיפר עוד שום מעשה בחנוכה: